

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Копилова О.В. (Харків)

У статті розглянуто питання застосування дистанційної форми навчання іноземної мови студентів-іноземців першого курсу економічних спеціальностей. Проаналізовано варіанти інтеграції дистанційного навчання в традиційну систему мовної підготовки іноземців у моделях змішаного навчання. Відзначається, що можливості організації навчального процесу не обмежуються традиційним і дистанційним навчанням. Існує значний освітній сектор, у якому дистанційне навчання в повному обсязі застосувати неможливо, проте можна використовувати окремі елементи електронного навчання (зокрема, дистанційні освітні технології). Це стосується очної та заочної (1-2 курси) форм вищої освіти. Звертається увага на те, що особливого значення набуває змішане навчання як більш досконала модель організації навчального процесу. Змішані підходи до навчання, зокрема навчання іноземної мови, виявились одними з найпопулярніших технологій сьогодення. Для вдосконалення організації навчального процесу з мовної підготовки іноземних студентів доцільним є використання матеріалів дистанційних курсів у моделях змішаного навчання. У статті розглянуто структуру та наповнення дистанційного курсу «Іноземна мова» (навчально-професійна сфера комунікативного підключення), спроєктованого на платформі Moodle. Відзначається актуальність використання дистанційних технологій у організації навчання мови спеціальності іноземних студентів, що сприяє формуванню професійної компетенції майбутніх фахівців у галузі економіки.

Ключові слова: дистанційне навчання, змішане навчання, іноземні студенти, мова спеціальності.

Копилова Е.В. Формирование профессионально ориентированной коммуникативной компетенции иностранных студентов экономического профиля средствами дистанционных технологий. В статье рассмотрены вопросы применения дистанционной формы обучения иностранному языку студентов-иностранцев первого курса экономических специальностей. Проанализированы варианты интеграции дистанционного обучения в традиционную систему языковой подготовки иностранцев в моделях смешанного обучения. Отмечается, что возможности организации учебного процесса не ограничиваются традиционным и дистанционным обучением. Существует значительный образовательный сектор, в котором дистанционное обучение невозможно применить в полном объеме, однако

можно использовать отдельные элементы электронного обучения (в частности, дистанционные образовательные технологии). Это касается очной и заочной (1-2 курсы) форм высшего образования. Обращается внимание на то, что особую роль приобретает смешанное обучение как более совершенная модель организации учебного процесса. Для усовершенствования организации учебного процесса по языковой подготовке иностранных студентов представляется целесообразным использование материалов дистанционных курсов в моделях смешанного обучения. В статье проанализирована структура и наполнение дистанционного курса «Иностранный язык» (учебно-профессиональная сфера коммуникативного подключения), спроектированного на платформе Moodle. Отмечается актуальность использования дистанционных технологий в организации обучения языку специальности иностранных студентов, что способствует формированию профессиональной компетенции будущих специалистов в области экономики.

Ключевые слова: дистанционное обучение, смешанное обучение, иностранные студенты, язык специальности.

Olena Kopylova. The formation of a professionally-oriented communicative competence of foreign students-economists by means of distance technologies. The article deals with the use of foreign language distance learning for first-year foreign students of economic specialties. The implementation of distance learning is one of the ways to modernize the education in Ukraine in the context of globalization and the intensive development of information technologies. Distance technologies are now widely used in many fields of education, especially when teaching a foreign language to inophones. Creating an effective learning system, based on information technology, is an urgent task at all levels of education.

One of the systems focused on the professional development of future specialists is the system of teaching students a foreign language using information technology. The possibilities of organizing the educational process are not limited to traditional and distance learning. There is a significant educational sector in which distance learning cannot be fully applied, but individual elements of e-learning can be used (in particular, distance learning technologies). It is referred to full-time and part-time (1-2 courses) forms of higher education.

The mixed learning has become a special role as a more perfect model of the educational process organization, which takes the advantage of distance learning and compensates for these disadvantages. To improve the organization of the educational process for the language training of foreign students, we consider appropriate to use the materials of distance courses in the models of mixed learning. The options for integrating distance learning into the traditional system of language training for foreigners in the mixed learning models have been analyzed. When integrating the model into a traditional educational process at this stage of foreigners' training, it is suggested to use the distance course developed by us with the prevailing classroom component, because the degree of students' independent work in learning the teaching material of the discipline in the first year is not high.

The structure and content of the distance course «Foreign Language» (educational-professional sphere of communication connection), designed on the Moodle platform, are

considered in the article. The importance of using distance technologies in the process of organizing language training for foreign students is noted. It contributes to the formation of professional competence of future specialists in the field of economics.

Key words: distance learning, foreign students, language of speciality, mixed learning.

Постановка проблеми. Модернізація українського освітнього простору, яка здійснюється в контексті технологічних інновацій світової системи освіти на основі міжкультурної та міждисциплінарної інтеграції, інформатизації навчального процесу, реалізації компетентнісного підходу, вимагає осмислення зростаючої ролі електронного навчання, що стає одним із пріоритетних завдань сучасної вітчизняної педагогічної науки. Впровадження дистанційної форми навчання є одним із шляхів модернізації вищої освіти України в контексті глобалізації та інтенсивного розвитку інформаційних технологій. Дистанційні технології натеper широко використовуються у багатьох галузях освіти, зокрема і у викладанні іноземної мови інофонам.

Створення ефективної системи навчання з опорою на інформаційні технології є актуальним завданням усіх рівнів освіти. Однією з систем, що орієнтована на професійний розвиток майбутніх фахівців, є система навчання студентів іноземної мови з використанням інформаційних технологій. В умовах постійного зростання потоку навчальної інформації особливого значення набуває формування у студентів умінь учитися самостійно й орієнтуватися в інформаційному потоці. Тому особливо актуальними стають сучасні педагогічні технології дистанційного, електронного і змішаного навчання, які покликані реалізувати особистісно-орієнтований підхід до підготовки фахівців і спрямовані на розвиток індивідуальних ресурсів учнів. Вибір оптимального співвідношення традиційної освітньої системи, сучасних педагогічних інновацій та інструментарію інформаційно-комунікаційних технологій, питання інформаційно-методичного забезпечення дистанційного навчання, а також його застосування на різних освітніх рівнях є важливими проблемами запровадження інноваційних форм навчання, зокрема при вивченні іноземної мови інофонами, які потребують ретельного вивчення. Це і визначає **актуальність пропонованого дослідження**.

Мета статті – аналіз можливостей використання елементів авторського дистанційного курсу «Іноземна мова» (навчально-

професійна сфера комунікативного підключення) у процесі навчання іноземних студентів 1 курсу економічних спеціальностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що дистанційне навчання як форму організації навчального процесу визнають багато зарубіжних дослідників (М. Ален, Т. Андерсон, Дж. Боат, В. Биков, Ф. Ведмеєр, Д. Гаррисон, Дж. Даніель, Р. Деллінг, В. Жулкевська, С. Калашнікова, М. Карпенко, Д. Кіган, С. Кудрявцева, М. Мур, О. Петерс, Е. Полат, Н. Сиротенко, К. Сміт, П. Стефаненко, В. Тихомиров, О. Хмель, А. Хуторський, Р. Холмберг та інші), а також вітчизняні (А. Анисимов, О. Колонтаєвський, В. Левчук, А. Тимченко, В. Олійник, В. Кухаренко, О. Рибалко, Н. Сиротенко, Б. Шуневич та інші). Проблеми дистанційного навчання іноземної мови, зокрема російської, досліджували Е. Азімов, М. Бовтенко, А. Богомолів, М. Бухаркіна, С. Варава, Н. Гальскова, Л. Гейхман, Г. Кедрова, О. Крюкова, І. Кушнір, І. Петров, Н. Ушакова та інші. Незважаючи на певну різницю формулювань, на думку вчених, процес дистанційного навчання повинен бути індивідуально спрямованим і спиратися на сучасні інформаційні технології, методи математичного моделювання. Звертає на себе увагу те, що багато авторів ототожнюють дистанційне навчання з електронним (О. Артикбаєва, Т. Андерсон, О. Андреев, Д. Гаррисон, Н. Дубова, Д. Моррисон, М. Роземберг, А. Соловов та інші).

Ми поділяємо точку зору науковців, які електронним вважають навчання, засоби і методи якого передбачають застосування навчальних інформаційних ресурсів в електронних (цифрових) форматах, а дистанційне навчання розглядають як граничний випадок електронного навчання, яке не містить елементів традиційного навчання в частині організації навчального процесу та взаємодії його суб'єктів з освітніми ресурсами і між собою [8].

Виклад основного матеріалу. Можливості організації навчального процесу не обмежуються традиційним і дистанційним навчанням. Існує значний освітній сектор, у якому дистанційне навчання в повному обсязі застосувати неможливо, проте можна використовувати окремі елементи електронного навчання (зокрема, дистанційні освітні технології). Це стосується очної та заочної (1-2 курси) форм вищої освіти.

Останнім часом особливої ролі набуває змішане навчання як більш досконала модель організації навчального процесу, що використовує переваги дистанційного навчання і компенсує його недоліки. Терміном «змішане навчання» позначається навчальний процес, в якому застосовуються різні методики керування процесом навчання, такі як навчання в аудиторії, асинхронне дистанційне навчання і синхронне дистанційне навчання. Освітній процес будується на взаємодії учня не тільки з комп'ютером, але і з викладачем в активних очній та дистанційній формах, коли вивчений програмний матеріал навчальної дисципліни узагальнюється, аналізується і використовується для вирішення поставлених завдань. Проблеми використання змішаного навчання в системі освіти, у тому числі при викладанні іноземної мови, присвятили свої роботи К. Бугайчук, О. Желнова, І. Іпполітова, Ю. Капустін, Д. Кларк, В. Кухаренко, О. Рафальська, І. Семенова, Я. Сікора, А. Соловов, Б. Стариченко, Е. Тихомирова, В. Фандей, А. Фоміна та інші.

В. Кухаренко дає визначення змішаного навчання як цілеспрямованого процесу здобування знань, умінь та навичок в умовах інтеграції аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності суб'єктів освітнього процесу на основі використання і взаємного доповнення технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання при наявності самоконтролю студента за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання [3]. Нам видається найбільш точним визначення змішаного навчання як комбінування традиційного навчання з навчанням за допомогою інтернет-ресурсів, що дозволяє здійснювати спільну діяльність учасників освітнього процесу [8]. Змішані підходи до навчання, зокрема навчання іноземної мови, виявилися одними з найпопулярніших технологій сьогодення, тому що дозволяють скористатися гнучкістю і зручністю дистанційного курсу та перевагами традиційної системи навчання [4].

Для вдосконалення організації навчального процесу з мовної підготовки іноземних студентів вважаємо доцільним використання матеріалів дистанційних курсів у моделях змішаного навчання.

Серед моделей змішаного навчання, які виділяють дослідники [7], на наш погляд, найбільш ефективною для навчання іноземної мови іноземних студентів-економістів першого курсу

очної форми навчання є модель «Face-to-Face Driver», що дає більшу гнучкість у комбінуванні традиційних методів з електронним навчанням в організації практичних занять. Дана модель передбачає вивчення основної частини навчальної програми в аудиторії під час безпосередньої взаємодії з викладачем, а електронне навчання використовується як доповнення до основної програми (робота з електронними ресурсами організовується за комп'ютерами під час навчального заняття).

При інтегруванні моделі в традиційний навчальний процес навчання іноземців вважаємо за доцільне використовувати розроблений нами дистанційний курс із переважаючим аудиторним компонентом (30%-40% інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчальному курсі), тому що ступінь самостійності студентів під час засвоєння навчального матеріалу дисципліни на першому курсі невисока. Так, робота з економічним текстом, відповіді на питання для самоконтролю та виконання тестів (поточного та підсумкового контролю) передбачаються з використанням ІКТ, а засвоєння знань із граматики та оволодіння практичними навичками відбувається під час аудиторних занять, проведення підсумкового контролю (заліку) проходить в аудиторії під контролем викладача.

Для малочисельних груп очної форми навчання зі зменшеною кількістю аудиторних годин та для іноземних студентів заочної форми навчання вважаємо доцільним упровадження моделі змішаного навчання «Flex», при реалізації якої більша частина навчальної програми з іноземної мови засвоюється в умовах електронного навчання, а викладач супроводжує студентів дистанційно для відпрацювання складних питань та організовує аудиторні заняття як консультації. Проведення підсумкового контролю (заліку) також проходить в аудиторії під контролем викладача.

При організації процесу навчання іноземних студентів мови ми виходимо з того, що головна одиниця навчання – типовий текст служить основою для створення блоку завдань, спрямованих на розвиток різних навичок, і допомагає вчити правильного конструювання думки, а не тільки форм її вираження. Студент отримує додатковий блок інформації у вигляді таблиць, структурно-смыслових схем, зразків, необхідних для аналізу

семантичної, комунікативної і структурної цілісності тексту. Спеціальна система завдань виробляє в учнів навички самостійного продукування та оформлення комунікативно-цілісних текстів.

Кожен блок завдань передбачає відпрацювання певного комплексу операцій з мовним і інформативним матеріалом тексту. Для роботи використовуються тексти, пов'язані зі спеціальністю студента. Отже, студент поетапно засвоює матеріал, тобто отримує в комплексі набір певних знань і набуває навички та вміння самостійної роботи з текстом, що сприяє активізації розумової діяльності учнів в оволодінні мовою спеціальності. Завершується вивчення теми блоком контролю знань.

Реалізація такої технології навчання представлена нами у навчальному посібнику для студентів 1-2 курсів економічних спеціальностей [2] та покладена в основу створення дистанційного курсу «Іноземна мова» (навчально-професійна сфера комунікативного підключення).

Відомо, що навчально-професійна сфера комунікативного підключення є провідною у практиці викладання російської мови іноземним студентам немовних спеціальностей, зокрема студентам економічного профілю. Мова для таких студентів – це засіб отримання спеціальності, освітня дисципліна, за допомогою якої здійснюється оволодіння знаннями з економіки. Мова навчання надає лінгвістичні засоби вирішення актуальних для учнів у навчально-професійній сфері спілкування комунікативних завдань. Змістовно комунікативна компетенція студентів-нефілологів, на думку О. Митрофанової, базується на оволодінні процедурами і навичками вилучення і структурування знань у процесі набуття фаху [5]. Мова є інструментом досягнення таких цілей. Комплексний зміст навчально-професійної сфери комунікативного підключення при навчанні мови іноземних студентів економічних спеціальностей складається з таких компонентів:

- оволодіння необхідними мовними засобами, специфічними для даної мовної підсистеми;
- формування і розвиток навичок і умінь в основних видах мовленнєвої діяльності: говорінні, читанні, аудіюванні, письмі, які необхідні студентам для професійного спілкування;
- засвоєння встановленого мінімуму основної інформації змістовного характеру, актуальної для економічних спеціальностей.

Необхідно підкреслити, що перші два компоненти складають мету роботи з мови за фахом, а третій компонент – зміст спеціальних текстів, на основі яких здійснюється вивчення мови спеціальності [6].

Змістова сторона занять із мови будується на матеріалі, який відібраний з урахуванням комунікативних потреб студентів-економістів – отримати знання, навички та вміння, достатні і необхідні для розуміння профільних дисциплін I курсу. Для студентів економічного профілю вивчення мови спеціальності організовано на базі мовного матеріалу курсу економічної теорії (мікроекономіка та макроекономіка), який є профільним на I-II курсах університету. Текстовий матеріал курсу «Іноземна мова» суворо відповідає темам, які вивчаються в курсах профільних дисциплін. Навчальний текст є вищою одиницею для спостереження і осмислення досліджуваного лексико-граматичного матеріалу, тому такі тексти насичені спеціальними лексичними одиницями-термінами і граматичними конструкціями, що вивчаються студентами-іноземцями даного етапу навчання. Крім того, текст виступає основою для формування тих чи інших мовних навичок і є джерелом актуальної спеціальної інформації, мотивуючи мовну діяльність студентів, що обумовлює пізнавальний і проблемний характер таких текстів.

Практика роботи в іноземній аудиторії свідчить, що в іноземних студентів спостерігаються значні труднощі в навчальній діяльності протягом становлення іноземного фахівця (включаючи навчання на підготовчому факультеті), і основна складність полягає в оволодінні мовою спеціальності у навчально-професійній сфері комунікативного підключення в рамках програми навчання. В останні роки основним контингентом іноземців, що обирають економічні спеціальності, є громадяни з країн СНД, які не навчалися на підготовчих факультетах і мають низький рівень мовної підготовки. Тому рівень розуміння студентами текстів за фахом на початку основного етапу недостатній для успішного забезпечення процесу навчання студентів-економістів I курсу, а комунікативні ситуації навчального процесу вимагають від студента-економіста орієнтуватися в текстах спеціальної літератури і профільних підручників, слухати і розуміти лекції за фахом, а також уміння

продукувати власне невідготовлене висловлювання у професійній сфері.

Комунікативний характер діяльності студентів і викладачів мови на заняттях підтримує в іноземних студентів високу мотивацію до вивчення мови, оскільки в ній вони бачать засіб оволодіння навчальними дисциплінами в межах обраної ними спеціальності. Граматичний матеріал становить основу для формування мовленнєвих умінь із вилучення інформації з тексту (а потім і створення власних текстів), розкриває закономірності функціонування вивчених мовних засобів. Навчання мови спеціальності – це навчання не тільки спеціальної лексики, а й мовної системності функціонального стилю (вивчаються конструкції наукового стилю).

Активізації навчального процесу, формуванню професійної компетенції іноземних студентів-економістів сприятиме використання додаткових інтерактивних ресурсів навчання, доступ до яких відкривається у системі Moodle. У нашому випадку використання елементів дистанційного навчання, побудованих у системі Moodle, дозволить ефективно організувати процес мовної підготовки студентів-іноземців, реалізувати ідеї індивідуального підходу в процесі навчання, активізувати пізнавальну діяльність студентів та залучити їх до самостійної роботи.

При розробці дистанційного курсу «Іноземна мова» (навчально-професійна сфера комунікативного підключення) для іноземних студентів 1 курсу економічних спеціальностей нами було використано стандартні елементи, що відповідають вимогам створення дистанційного курсу [1].

Структура дистанційного курсу містить тематичний план практичних занять із розподілом часу у годинах на практичні заняття та самостійну роботу. Лекції не передбачені навчальним планом дисципліни. У сценарії курсу відображені види навчальної діяльності (практичне заняття, практичне завдання, тест), терміни виконання практичних завдань, тестів (поточних та підсумкового). Курс складається з 4 практичних занять за темами навчально-професійної сфери комунікативного підключення, визначених робочою програмою з іноземної мови для даного етапу навчання: «Товарное производство, товар и его свойства. Развитие форм стоимости и возникновение денег», «Рынок, спрос и предложение в рыночной экономике», «Сущность международных отношений и

поняття мирового господарства», «Міжнародне розподілення факторів виробництва», 4 практичних завдань, 4 тестів поточного контролю, підсумкового тесту та залікового завдання і закінчується заліком в очній формі під час сесії. Матеріал практичних занять, практичні завдання, методичне забезпечення, питання для самоконтролю студенти можуть отримати зі сторінок сайту курсу відповідно до структури курсу і методичних рекомендацій до його елементів. У кінці кожного практичного заняття наводиться перелік питань для самоконтролю, які студентам необхідно самостійно опрацювати. Виконані практичні завдання студентам необхідно вислати на перевірку викладачеві протягом 7 днів після отримання завдання. Відповідь з оцінкою і коментарями студенти отримають протягом п'яти днів після останнього терміну видачі завдання.

До кожної теми курсу додається електронна презентація, яка полегшує процес сприйняття нової інформації та підтримує інтерес до теми, що вивчається. Для з'ясування поточних питань із теоретичних матеріалів і практичних завдань у курсі передбачено постійно діючий форум. Наприкінці курсу передбачена on-line консультація з викладачем у режимі «Чат» або «Відеоконференція» з підготовки до заліку. Для студентів, що бажають підвищити свою оцінку, в кінці курсу буде відкритий доступ до індивідуального додаткового завдання, яке потрібно буде переслати на перевірку викладачеві. Студентам, які не виконали або не надіслали практичного завдання до призначеного терміну, необхідно звернутися до викладача під час індивідуальної консультації. Індивідуальні консультації в режимі «Чат» протягом семестру студенти отримують щотижня у визначений викладачем час.

Висновки. Вважаємо доцільним застосовувати елементи дистанційного навчання в навчальному курсі «Іноземна мова» для іноземних студентів 1 курсу економічного профілю. На нашу думку, практичне застосування даного курсу відкриває можливість реалізації завдань, які ставляться перед іноземними студентами в процесі отримання знань за фахом у навчально-професійній сфері комунікативного підключення.

Дистанційні технології ефективно доповнюють, розвивають і розширюють традиційні форми занять. За їх допомогою студенти мають постійний доступ до навчального матеріалу, а викладач

може проводити тестування знань, консультації, здійснювати обмін матеріалами і завданнями. Переваги використання дистанційного навчання в якості підтримки традиційних занять очевидні, тому що завдяки їм викладач зможе динамічно переключати студентів із фронтальної роботи на індивідуальну з матеріалами різних електронних ресурсів.

Перспективи подальших досліджень полягають у створенні дистанційних курсів з іноземної мови для іноземних студентів економічних спеціальностей 2-4 курсів на основі робочих програм дисциплін і впровадженні дистанційних технологій у навчальний процес.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вимоги до структури дистанційного курсу, затвержені рішенням Координаційної ради з питань електронного (дистанційного) навчання Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна від 08.10.2013 р. Протокол № 2. URL: <http://dist.karazin.ua/moodle/course> (дата звернення: 20.02.19).
2. Копылова Е.В., Курилюк Т.И., Санина Л.П. Читаем тексты по экономике: учебное пособие для иностранных студентов. Х.: ХНУ имени В.Н. Каразина, 2011. 124 с.
3. Кухаренко В.М. Змішане навчання. Вебінар. URL: <http://www.wiziq.com/online-class/2190095-intel-blended> (дата звернення: 12.02.19).
4. Кухаренко В.М., Березенська С.М., Бугайчук К.Л., Олійник Н.Ю. та ін. Теорія та практика змішаного навчання: монографія / за ред. В.М. Кухаренка. Харків: «Міськдрук», НТУ «ХПІ», 2016. 284 с.
5. Митрофанова О.Д. Научный стиль речи: проблемы обучения. М.: Рус. яз., 1985. 128 с.
6. Погорельская Л.И. Особенности научного текста в учебном пособии по языку специальности. *Русский язык и литература в пространстве мировой культуры*: Материалы XIII Конгресса МАПРЯЛ, г. Гранада, Испания, 13-20 сентября 2015. Том 10. С. 830–834.
7. Сікора Я. Реалізація змішаного навчання у вищому навчальному закладі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка, Соціальна робота*. 2016. Вип. 2. С. 236–239.
8. Стариченко Б.Е., Семенова И.Н., Слепухин А.В. О соотношении понятий электронного обучения в высшей школе. *Образование и наука*. 2014. № 9. С. 51–68.

REFERENCES

- Kopylova, E.V., Kuriljuk, T.I. and Sanina, L.P. (2011). *Chitaem teksty po ekonomike [We read texts on economics]*. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University [in Russian].
- Kukharenko, V.M. *Zmishane navchannya. Vebinar. [Mixed learning. Webinar]*. Available at: <http://www.wiziq.com/online-class/2190095-intel-blended> [Accessed Feb. 20, 2019] [in Ukrainian].
- Kukharenko, V.M., Berezenska, S.M., Bugajchuk, K.L., Olijnyk, N.Yu. et al. (2016). *Teoriya ta praktyka zmishanogo navchannya [Theory and practice of mixed learning]*. Kuxarenko, V.M. (Ed.). Kharkiv: «Miskdruk», NTU «HPI» [in Ukrainian].
- Mitrofanova, O.D. (1985). *Nauchnyj stil rechi: problemy obuchenija [Scientific style of speech: problems of teaching/learning]*. Moscow: Russkij jazyk [in Russian].
- Pogorel'skaja, L.I. (2015). Osobnosti nauchnogo teksta v uchebnom posobii po jazyku specialnosti [Features of the scientific text in the textbook on the specialty language]. In: *XIII Kongress MAPRJAL "Russkij jazyk i literatura v prostranstve mirovoj kultury" [The Thirteenth Congress MAPRYAL "Russian language and literature in the space of world culture"]*. Granada, Ispanija, 10, pp. 830–834 [in Russian].
- Sikora, Ya. (2016). Realizaciya zmishanogo navchannya u vy'shnomu navchal'nomu zakladi [The implementation of mixed learning in a higher educational institution]. *Naukovyj visnyk Uzhgorodskogo nacionalnogo universytetu [Scientific bulletin of Uzhgorod National University]*. Uzhgorod, 2, pp. 236–239 [in Ukrainian].
- Starichenko, B.E., Semenova, I.N. and Slepuhin, A.V. (2014). O sootnoshenii ponjatij elektronnoho obuchenija v vysshej shkole [On the relationship between the concepts of e-learning in higher education]. *Obrazovanie i nauka [Education and science]*, 9, pp. 51–68 [in Russian].
- Vymohy do struktury dystantsiinoho kursu, zatverdzeni rishenniam Koordynatsiinoi rady z pytan elektronnoho (dystantsiinoho) navchannia Kharkivskoho natsionalnogo universytety imeni V.N. Karazina vid 08.10.2013 r. Protokol № 2 [Requirements of the distance course approved by the Coordinating Council for electronic (distance) training at V.N. Karazin Kharkiv National University, Prot. 2 dated October 8, 2013]*. Available at: <http://dist.karazin.ua/moodle/course> [Accessed Feb. 20, 2019] [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 15.02.2019

Копилова Олена Володимирівна, старший викладач кафедри мовної підготовки 1 Навчально-наукового інституту міжнародної освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (61022, Харків, майдан Свободи, 4); e-mail: elene_k@i.ua; orcid: <http://orcid.org/0000-0001-8040-6825>.

Копылова Елена Владимировна, старший преподаватель кафедры языковой подготовки 1 Учебно-научного института международного образования Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина (61022, Харьков, площадь Свободы, 4); e-mail: elene_k@i.ua; orcid: <http://orcid.org/0000-0001-8040-6825>.

Olena Kopylova, Assistant Professor, Language Training Department 1, Institute of International Education for Study and Research, V.N. Karazin Kharkiv National University (61022, Kharkiv, 4 Svoboda Square); e-mail: elene_k@i.ua; orcid: <http://orcid.org/0000-0001-8040-6825>.